

Slovo k povzbuzení na pondělí 25. května 2020
Biblická čtení: Sk 19,1-8; Ž 68; Jan 16,29-33

Milé sestry, milí bratři,

na dnešní den nám liturgický kalendář dovoluje slavit památky hned tří docela různých světců. Vezmeme-li je dle stáří, tak nejprve je to svatý Beda Ctihodný, benediktinský kněz, velký vzdělanec a muž svatého života, který žil na přelomu 6. a 7. století. Dalším je svatý Řehoř VII., velký papež 11. století, který celý svůj pontifikát věnoval snaze o reformu a vnitřní obrodu církve směrem ke svatosti a především snaze o její vymanění se z područí světských vládců. A do třetice si dnes připomínáme svatou Marii Magdalénu de'Pazzi, šlechtickou dceru a nakonec karmelitánskou mystičku druhé poloviny 16. a začátku 17. století. Už jenom tato naprosto rozdílná triáda dnešních světců nám ukazuje, jak rozdílné podoby svatosti mohou být. A co teprve kdybychom k těmto třem přičetli všechny ostatní svaté všech stavů a povolání, všechny mučedníky, vyznavače, panny, rodiče, děti, duchovní a tak dále. Už jen tato představa je připomenutím pravdy, že ke svatosti jsme povolání všichni, i když každý trochu jinak, a povzbuzením po svatosti toužit a o ni usilovat. I to je ostatně smyslem slavení svátků a památek svatých.

Svou pozornost ovšem – podobně jako jsme se o to pokoušeli celý minulý týden – zaměříme opět na čtení první ze Skutků apoštolů. Již v sobotu jsme se dostali do Efesu, jednoho z nejvýznamnějších a nejkrásnějších měst Malé Asie, města, kde apoštol Pavel založil jednu z nejdůležitějších křesťanských obcí, která mu posléze zvláště přirostla v srdci. Především jsme rozjímali o tom, jak Priscilla a Akvila, svatí křesťanští manželé a apoštolští spolupracovníci, se právě v tomto městě ujali Apollona, žida, který už znal křesťanství a blížil se k němu, a jak ho vyučili v „cestě Boží“, a tak ho připravili na křest.

Do města konečně přichází i apoštol Pavel. Setkává se tam s „učedníky“, mezi nimi byl s největší pravděpodobností právě i Apollon. Byli už pokřtěni, ale jen „křtem Janovým“. Ten byl – v návaznosti na působení svatého Jana Křtitele a celé křtitelské hnutí – jakýmsi rituálním omytím na znamení kajícího a touhy po očištění. Přijímali ho ti, kteří v blízkost příchodu Mesiáše a v nutnost obrácení uvěřili. Proto jsou už také nazýváni „učedníky“. Pavel je nyní křtí křtem „ve jméno Ježíšovo“, tedy křesťanským křtem ve jméno Trojice, vkládá na ně ruce (tedy biřmuje je) a oni také dostávají dar Ducha svatého. Tím se teprve stávají skutečnými křesťany.

„Křest Janův“ tedy ještě nebyl svátostným křtem „ve jméno Pána Ježíše“, křtem udělovaným trojiční formulí. Šlo o rituální omytí, jakýsi kající „křest“, doslova „ponoření“ – nezapomeňme, že řecké *baptismos*, „křest“ není odvozeno od *Christos*, Kristus, od kterého je nakonec odvozeno české „křest“, nýbrž od řeckého *baptizein*, a to právě znamená „ponořit“. Ke kajícímu omytí přicházel ten, kdo si uvědomil vlastní hříšnost a zatoužil po obrácení, po připravenosti na příchod Mesiáše. Vždyť už ti, kteří přicházeli k Janu Křtitelovi se od něj nechat pokřtít („ponořit“ do vody), vyznávali své hříchy a on je křtil na znamení pokání a obrácení. Tak se tomu dělo i v následném křtitelském hnutí, tak nějak patrně vypadal i „Janův křest“.

Tato forma „křtu“ velmi záhy zanikla, velmi brzy se přestal praktikovat. Přesto sehrál svou úlohu, když svědectví o něm je součástí Božího slova. To má jistě svůj důvod a ten je určitě hlubší než jen historické svědectví o přechodu z židovství ke křesťanství: Jestliže „křest Janův“ znamenal pro učedníky v Efesu přípravu na křest křesťanský – stačilo, aby Pavel pak jen přišel a pokřtil je a biřmoval, pak v celé události můžeme číst, že je to právě kající, vědomí vlastní hříchy a vlastní slabosti (tedy základní důvody „Janova křtu“), které připravují lidská srdce pro přijetí Boží milosti. Pokorná kající, přiznání si hříchy a slabosti v člověku totiž skutečně probouzejí touhu po odpuštění a obrácení, touhu po Bohu samotném. A tato touha se Bohu, Pánu Ježíšovi otevírá a uschopňuje člověka ho také přijmout.

To platí samozřejmě předně o křtu, i když mu již dávno nepředchází nějaký „křest Janův“, a o svátosti smíření jakožto obnově křestní milosti. Ale platí to i o jakémkoli přijetí Boží milosti. Bez pokorné kajícího nelze Boha přijmout, bez přiznání si vlastní slabosti a hříšnosti nelze Boha ani hledat. Vždyť Pán Ježíš nepřišel pro spravedlivé ale hříšníky. A ty, kteří jsou nasycení, propouští s prázdnou.

Ostatně i z toho důvodu každá mše svatá začíná úkonem kajícího. Nejen proto, abychom zpytovali svědomí, zda vůbec ke svatému přijímání můžeme jít, ale také proto, abychom kajícího, vědomím vlastní slabosti a hříšnosti otevřeli svá srdce pro Boží milost, Boží pomoc. Pod „Janovým křtem“ můžeme totiž chápat jakékoli vzbuzení lítosti, pokorné přiznání si slabosti, touhu po odpuštění a obrácení. Ty jsou pak předpokladem svatosti, předpokladem cesty ke svatosti, ať je v jakékoli podobě.

„Doba koronavirová“ by nás – mimo mnoha jiného – měla vybídnout právě ke svatosti. K takové, ze které má prospěch i naše okolí, na které závisí přežitelnost veškerého světa. Ke svatosti ale nikdy nemůžeme dojít bez Boží milosti a tu zase nemůžeme nikdy přijmout bez pokory a kajícího. Jak se bude situace s pandemií nového koronaviru dále vyvíjet, ví opravdu jen Bůh (kéž by nemocných bylo co nejméně a ještě méně obětí). Jedno ale jisté je: že pandemie znovu a jasně odkryla naši ohrožitelnost, naši křehkost. A toto odkrytí – krom mnoha jiného – by mělo vést právě k našemu zpokornění, přehodnocení hodnot a k návratu k Bohu. Předpokladem je ovšem právě také uznání vlastní slabosti, hříšnosti a potřeby Boží pomoci, Božího odpuštění. Tedy „křest Janův“.

Takové uznání neznamená znehodnocení a popření všeho ostatního, toho, co je na každém člověku i dobré a krásné, tedy svaté. Znamená pouze naprosto pravdivou sebereflexi, že zdaleka ne všechno na našem životě je takové...